सबसे 'तेज' ग्लोबल महातेज...!

ग्लोबल महातेज

१ रु. स्वागत मूल्य

https://epaper.globalmahatej.com/

वर्ष १ ले | अंक : ७१ | शुक्रवार, दि. ५ डिसेंबर २०२५ | पाने : ४

अमळनेर | किंमत : १ रु. | Email - globalmahatej@gmail.com

दिनविशेष
५ डिसेंबर

- आंतरराष्ट्रीय स्वयंसेवक दिवस
- जागतिक मृदा दिन
- गौरव गिलने २०१६ एशिया पॅसिफिक रॅली चॅम्पियनशिप जिंकली.
- 'कार्ल कोरी' नोबेल पारितोषिक विजेते शास्त्रज्ञ यांचा जन्म.
- 'सज्जन जिंदाल' भारतीय उद्योगपती यांचा जन्म.
- 'रविश कुमार' भारतीय पत्रकार आणि लेखक यांचा जन्म.
- 'शिखर धवन' भारतीय क्रिकेटपटू यांचा जन्म.
- 'दादामहाराज सातारकर' प्रवचनकार यांचे निधन.
- 'किशनराव भुजंगराव राजूरकर' ज्येष्ठ स्वातंत्र्यसैनिक यांचे निधन.

गर्व से कहो स्वदेशी है हम...! स्वदेशी ही खरिदेंगे हम...!!

स्वातंत्र्यपूर्व संग्रामातील स्वदेशीची हाक आता पुन्हा देवू या. नवरात्रोत्सवात आपण आदिमाया आदिशक्तीचा जागर करतो त्याप्रमाणेच स्वदेशीचाही जागर करूया..! सच्च्या भारतीयांवर जेव्हा-जेव्हा परकीय आक्रमण होते तेंव्हा-तेंव्हा ते प्रचंड त्वेषाने पेटून उठतात...!! आता तीच वेळ येऊन ठेपली आहे...!!!

जय भारत...! जय स्वदेशी...!!

(छायाचित्रे : नितेश बारी)

श्रीदत्त जयंतीनिमित्त श्री मंगळग्रह मंदिर परिसरात भव्य याग

भक्तिमय आणि चैतन्यमय वातावरणात जन्मोत्सवासह विविध कार्यक्रमांचे आयोजन

ग्लोबल महातेज वृत्तसेवा

अमळनेर : येथील मंगळग्रह सेवा संस्था संचलित ख्यातनाम श्री मंगळग्रह मंदिर परिसरात श्रीदत्त जयंतीनिमित्त गुरुवार, दि. ४ डिसेंबर रोजी भक्तिमय आणि चैतन्यमय वातावरणात जन्मोत्सवासह भव्य याग व विविध धार्मिक कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात आले. मंदिर परिसरातील 'कमंडलू'स्थित भगवान श्रीगुरुदत्त व श्री अनघालक्ष्मी माता मंदिरात सकाळपासून सायंकाळपर्यंत जन्मोत्सव, याग, हवन, बलिदान यासारख्या विविध पूजा-अर्चांसह मंत्रोपचार झाले. त्यामुळे मंदिर परिसरात भाविकांना भक्तिमय आणि चैतन्यमय वातावरणातील सकारात्मक अनुभूतीचा प्रत्यय आला.

भव्य यागासाठी नागपूर येथील सुप्रसिद्ध उद्योजक रेयांशराज रत्ननिवास राणाजीत ऊर्फ लकी बन्सल, त्यांच्या मातोश्री गं. भा. रतिका रत्ननिवास राणाजीत, जळगावातील वास्तुतज्ज्ञ डॉ. मेहुल पटेल तसेच प्रसाद मुकुंद भंडारी व पुषंद उल्हास ढाके सपत्नीक यजमान होते. त्यांच्या

हस्ते सुरूवातीला प्रथम सत्रात सकाळी ९ ते ११ या वेळेत पंचांग कर्म : त्यात प्रायश्चित्त, श्रीगणेश पूजन, वरुण पूजन, पुण्याहवाचन, मातृका पूजन, आयुष्यमंत्र जप, नांदी श्राद्ध झाले. ११ ते दुपारी १ दरम्यान स्थापना कर्म : त्यात दत्त भद्र स्थापन, दत्तपीठ स्थापन, दत्तयंत्र स्थापन, देवता प्रतिष्ठा करण्यात आली. त्यानंतर द्वितीय सत्रात दुपारी २ ते ४ या वेळेत अभिषेक महापूजा : ५१ विशिष्ट वनौषधींयुक्त महाभिषेक, कुंडदेवता स्थापना, नवग्रह स्थापना, रुद्र स्थापना, कुशकंडीका, ग्रह हवन झाले. दुपारी ४ ते सायंकाळी ५ दरम्यान प्रधान देवता होम : दत्तमाला मंत्र, होम, विशेष होम, उत्तरांग होम झाला. सायंकाळी ५ ते ६ या वेळेत बलिदान व पूर्णाहुती झाली. त्यानंतर सायंकाळी ६ ते ७ या वेळेत श्रीदत्त महाराज, श्री मंगळग्रह देवता, मंगळेश्वर श्री पंचमुखी हनुमानजी, मंगळेश्वरी श्री भूमिमाता यांची महाआरतींसह करुणा त्रिपदी विधी पार पडून यागाची सांगता झाली. याप्रसंगी मंदिरात भाविकांना दिवसभर प्रसादाचे वाटप करण्यात आले.

पुरोहित परशुराम शर्मा, शुभम वैष्णव, यश जोशी, चंद्रकांत जोशी, भूषण जोशी, मंदार कुलकर्णी यांनी पौरोहित्य केले. त्यांना अतुल दीक्षित, अक्षय जोशी, वैभव लोकाक्षी, हेमंत गोसावी, चेतन नाईक यांनी सहकार्य केले.

याप्रसंगी मंगळग्रह सेवा संस्थेचे अध्यक्ष डॉ. डिगंबर महाले, उपाध्यक्ष एस. एन. पाटील, सचिव एस. बी. बाविस्कर, खजिनदार गिरीश कुलकर्णी, विश्वस्त अनिल अहिरराव, श्रीमती जयश्री साबे, मंगल सेवेकरी प्रकाश मेखा, सौ. सुनीताताई कुलकर्णी, सौ. आशाताई महाले यांच्यासह भाविक व मंदिरातील सेवेकरी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

बोरी नदी पात्रातून खुलेआम अवैध वाळू उपसा!

प्रशासनाचे दूर्लक्ष; पर्यावरणप्रेमींसह नारिकांमध्ये नाराजी

(छायाचित्र : रजनीकांत पाटील)

ग्लोबल महातेज वृत्तसेवा

अमळनेर- शहरातील बोरी नदीपात्रातील अवैध वाळू उपसा रोखण्यासाठी प्रशासनाकडून गुप्तवाटा बंद करणे, गस्त वाढवणे, बंदोबस्त तैनात ठेवणे आदी उपाययोजना सुरू आहेत. मात्र, शहरातील फरशी रोडवरील बोरी पात्रात खुलेआम दिवसाढवळ्या अवैध वाळू उपसा सुरू आहे. छोट्या टेम्पोमधून अवैध वाळू वाहतूक सुरू आहे. याकडे महसूल प्रशासनाचे अक्षम्य दूर्लक्ष आहे. त्यांच्या कार्यक्षमतेवर प्रश्नचिन्ह निर्माण झाले आहे. पर्यावरणप्रेमींसह नारिकांमध्ये नाराजी.

तापी, बोरी व पांझरा नदीपात्रातील विविध ठिकाणी खोदलेले खड्डे, बंद करण्यात आलेल्या गुप्तवाटा आणि पथके तैनात असल्याचे केवळ कागदोपत्रीच दिसून येत आहे. शहरातील बोरी नदीवरील पुलाच्या समोरच अवघ्या काही मीटरवर अवैध वाळू उपसा सुरू ओ. याबाबत पर्यावरणप्रेमींसह नागरिकांनी नराजी व्यक्त केली आहे. अधिकाऱ्यांनी ही बाब निदर्शनास येत नाही, का असा प्रश्नही नागरिक विचारत आहेत. नदीपात्रातून वाळू भरलेले टेम्पो निर्धास्तपणे शहरातून जाताना दिसत आहेत. त्यामुळे महसूल पथकाचा 'बंदोबस्त नेमका कुठे? असा प्रश्न उपस्थित केला जात आहे. शहरातील बोरी पात्राच्या परिसरात चौफेर वस्ती आहे. संत सखाराम महाराज वाडी समोरील मंदिर, पूल आणि रस्त्याच्या मधोमध होत असलेला हा उपसा कुणाच्याही नजरेतून सुटणारा नाही. उलटपटी प्रशासनालाच जणू हे आव्हानच आहे, असे नागरिकांचे म्हणणे आहे. वाळू उपसा थांबवण्यासाठी केवळ बैठका, गुप्तवाटा बंद करणे किंवा फोटोसेशन पुरेसे नाही. प्रत्यक्ष कारवाई, ठोस बंदोबस्त आणि कडक दंडात्मक उपाययोजना आवश्यक आहेत. प्रशासनाचे कारवाईबाबतचे दावे एकीकडे आणि अवैध वाळू उपसा दुसरीकडे हीच स्थिती पुढेही कायम राहील, हे मात्र निश्चित!

वाढत्या थंडीमुळे उद्भवल्या दातांच्या समस्या!

अमळनेरात रूग्णसंख्येत वाढ; काळजी घेण्याचे दंत चिकित्सकांचे आवाहन

ग्लोबल महातेज वृत्तसेवा

अमळनेर : गुलाबी थंडीची चाहूल लागताच आल्हाददायक वातावरणासोबतच आरोग्याच्या तक्रारीही डोके वर काढतात. थंडीत सहसा त्वचा आणि सर्दी-खोकल्याची काळजी घ्यावी लागते. मात्र, दातांच्या आरोग्याकडे अनेक जण दुर्लक्ष करतात. सध्या शहरात तापमानाचा पारा चांगलाच घसरला आहे. दंत चिकित्सालयांमध्ये दात सळसळणे, सेन्सिटिव्हिटीच्या तक्रारी घेऊन येणाऱ्या रुग्णसंख्येत वाढ झाली आहे, असे दंतरोग तज्ज्ञांनी सांगितले.

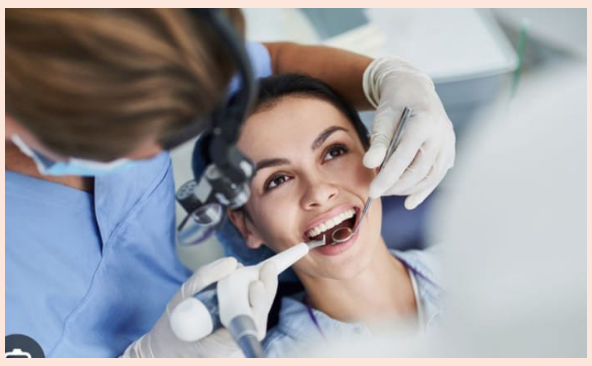

थंडीत तापमान अचानक कमी होते. त्यामुळे दातांच्या आतील मज्जातंतूंवर परिणाम होतो. ज्यांना आधीच 'डेंटिन हायपरसेन्सिटिव्हिटी'चा त्रास आहे, त्यांना थंड हवेचा किंवा थंड पाण्याचा स्पर्श होताच तीव्र कळा निघतात. थंडीत पाणी कमी प्याल्याने लाळ निर्मिती कमी होऊन बॅक्टेरिया वाढण्याची शक्यता असते.

थंड पाण्याऐवजी कोमट पाणी वापरा

सकाळी ब्रश करताना आणि चूळ भरताना अतिशय थंड पाण्याऐवजी कोमट पाण्याचा वापर करावा. यामुळे दातांना धक्का बसत नाही. दात सळसळणे कमी होते. ब्रशचे धागे कडक असतील, तर ते बदला. हिवाळ्यात हिरड्या आणि दात संवेदनशील असतात. त्यामुळे 'सॉफ्ट' टूथब्रशचा वापर करा. जास्त जोर लावून ब्रश करणे टाळा. सेन्सिटिव्हिटीचा त्रास असेल, तर डॉक्टरांच्या सल्ल्याने 'डिसेन्सिटायझिंग टूथपेस्ट' वापरा. हिवाळ्यात तहान लागत नाही, पण शरीराला पाण्याची गरज असते. भरपूर पाणी प्यायल्याने लाळ तयार होण्यास मदत होते. जी नैसर्गिकरित्या दात स्वच्छ ठेवते. अतिगोड आणि चिकट पदार्थ टाळा. व्हिटॅमिन सी आणि कॅल्शियमयुक्त आहार घेतल्यास हिरड्या मजबूत राहतात.

थंडीत उद्भवतात या समस्या

दात सळसळणे : थंड हवा, थंड पाणी किंवा आंबट पदार्थ खाताना दातांमध्ये अचानक कळ येणे.

जबडा दुखणे : थंडीमुळे स्नायू आकुंचन पावतात. काहींना जबडा दुखणे किंवा तो कडक होण्याचा त्रास होतो.

हिरड्या सुजणे : रोगप्रतिकारक शक्ती कमी झाल्यामुळे आणि बॅक्टेरियाच्या वाढीमुळे हिरड्यांना सूज येऊ शकते.

तोंड कोरडे पडते : थंडीत ओठ फाटतात. तोंड कोरडे पडते. त्यामुळे तोंडाचे आरोग्य बिघडते. हिरड्या व दातांच्या समस्या वाढलेल्या रुग्णांची संख्या हिवाळ्यात वाढलेली आहे. दातांच्या सळसळण्याकडे दुर्लक्ष केल्यामुळे पुढे जाऊन 'रूट कॅनल' करण्याची वेळ येऊ शकते. घरगुती उपचारांनी फरक पडत नसल्यास त्वरित दंततज्ज्ञांचा सल्ला घ्यावा, असे आवाहन दंत चिकित्सकांनी केले आहे.

मोठेबाबा पुण्यतिथीनिमित्त रविवारपासून कीर्तन

ग्लोबल महातेज वृत्तसेवा

अमळनेर- येथील ढेकू रस्त्यावरील (वै.) ह. भ. प. मोठेबाबा मंदिर विश्वस्त मंडळातर्फे गुरुवर्य मोठे बाबा यांच्या पुण्यतिथी निमित्त किर्तन सप्ताहाचे आयोजन करण्यात आले आहे. रविवार, दि. ७ डिसेंबरला सप्ताहास सुरुवात होईल. रविवार, दि. १४ डिसेंबरला किर्तन सप्ताहाची सांगता होईल. दररोज पहाटे ४ ते ६ काकड आरती, सकाळी ८ ते ११ ज्ञानेश्वरी पारायण, दुपारी ४ ते ५ प्रवचन सायंकाळी ५ ते ६ हरिपाठ आणि रात्री ८ ते १० हरी कीर्तन होणार आहे. ७ रोजी ह. भ. प. निवृत्ती पाटील महाराज, ८ डिसेंबर रोजी ह.भ.प. पोपटराव महाराज, ९ डिसेंबर रोजी ह.भ.प. महेश महाराज, १० डिसेंबर रोजी ह.भ.प. मुकुंदा महाराज, ११ डिसेंबर रोजी ह.भ.प. हरिदास महाराज, १२ डिसेंबर रोजी ह.भ.प. परमेश्वर महाराज, १३ डिसेंबर रोजी ह.भ.प. गोविंद महाराज यांच्या कीर्तनाचा कार्यक्रम होईल. शुक्रवार, दि. १३ डिसेंबर रोजी पालखी व दिंडी सोहळा होणार आहे. १४ डिसेंबर रोजी काल्याचे किर्तन व महाप्रसाद वाटपाने सप्ताहाची सांगता होईल.

ग्लोबल महातेज

आजच...! आपली जाहिरात बुक करा

दैनिक ग्लोबल महातेज उपलब्ध करून देत आहे आपणास

'चमकण्याची' तसेच आपली व्यक्तिगत, राजकीय, व्यावसायिक प्रसिद्धी जाहिरात रूपाने प्रचंड मोठ्या प्रमाणावर करण्याची सुवर्णसंधी...!

जाहिरात दर

१)	पूर्ण पान	45,000/- रु.
२)	अर्ध पान	25,000/- रु.
३)	पाव पान (16 x 25 सें. मी.)	13,000/- रु.
४)	16 x 13 सें. मी.	7,000/- रु.
५)	12 x 10 सें. मी.	4,000/- रु.
६)	8 x 10 सें. मी.	2,500/- रु.
६)	३ वर्षांखालील बाळाचा वाढदिवस	200/- रु.
७)	शुभविवाह जाहिरात (वधू-वराच्या रंगीत फोटोसह)	300/- रु.
८)	लिगल नोटीस	150/- रु.
९)	उठावणा जाहिरात	मोफत

* फ्रंट पेज साठी जाहिरात २०% जादा दर असेल. * शेवटच्या पानासाठी १०% जादा दर असेल.

रोज साडेतीन हजार पेपरचा खप असलेले ब्रॉडशिट आकारातील चारही पाने रंगीत असलेले महाराष्ट्रातील एकमेव वृत्तपत्र ...!! डिजिटल पेपरच्या सहाय्याने लाखो लोकांपर्यंत पोहोचणारा अफलातून पेपर...!!!

जाहिरात बुकिंगसाठी संपर्क

शरद कुलकर्णी : 99225 47800/95271 08678

रजनीकांत पाटील : 87884 41234

वरील सर्व दरांत नियमित जाहिरातदारांना विशेष सवलत मिळेल व बातम्यांच्या स्वरूपात मोठी प्रसिद्धी मिळेल.

तरुणांमध्ये कर्करोगाचा धोका : ‘या’ ३ सवयींमुळे वाढते जोखीम, आताच सावध व्हा!

ग्लोबल महातेज वृत्तसेवा

आजच्या वेगवान जीवनशैलीत तरुण पिढी आरोग्याकडे दुर्लक्ष करत आहे. याचा परिणाम म्हणून कर्करोगासारखा प्राणघातक आजार झपाट्याने वाढत आहे. तज्ज्ञांच्या मते– तीन प्रमुख सवयींमुळे शरीरात विषारी बदल होतात. ज्यामुळे कर्करोगाचा धोका वाढतो. या सवयी आताच बदलल्या नाहीत, तर भविष्यात मोठी किंमत मोजावी लागू शकते.

तरुणांमध्ये कर्करोगाची वाढती लाट

पूर्वी कर्करोग हा वयोवृद्धांचा आजार समजला जायचा. आता २० ते ४० वयोगटातील तरुणांमध्येही याचे प्रमाण झपाट्याने वाढत आहे. ब्रिटनच्या बीएमजे ग्रुपच्या अहवालानुसार १९९९ ते २०१९ या २० वर्षांत ५० वर्षांखालील लोकांमध्ये कर्करोगाच्या रुग्णसंख्येत ७९ टक्के वाढ झाली आहे. यात स्तनाचा कर्करोग सर्वाधिक आहे. त्यानंतर श्वासनलिका आणि फुप्फुसाचा कर्करोग प्राणघातक ठरत आहेत.

विशेषतः ५० वर्षांखालील महिलांमध्ये मृत्यूदरही चिंताजनक आहे. अँड्रोमेडा कॅन्सर हॉस्पिटलचे वरिष्ठ सल्लागार डॉ. रमन नारंग म्हणतात, की कर्करोग हा आपल्या रोजच्या सवयींमुळे पसरतो. चुकीचा आहार, तणाव आणि शारीरिक हालचालींचा अभाव यामुळे शरीरात अनियंत्रित पेशीवाढ होते. जी कर्करोगाला कारणीभूत ठरते. वेळेत उपचार न झाल्यास हा आजार जीवघेणा ठरू शकतो.

डॉक्टरांचा सल्ला

डॉ. नारंग सांगतात, की आहारात ताजे, नैसर्गिक आणि घरगुती अन्नाचा समावेश करा. फास्ट फूड, शीतपेये आणि प्रोसेस्ड पदार्थ टाळा. नियमित व्यायाम, पुरेशी झोप आणि मानसिक शांतता हाच कर्करोगापासून बचावाचा सर्वोत्तम मार्ग आहे. ते पुढे म्हणतात, की फास्ट फूडमधील नायट्रेट्स आणि टॉक्सिन्स शरीरात साठून कर्करोगाच्या पेशींना चालना देतात. त्यामुळे सावधगिरी बाळगा. कर्करोगाचे संकट आता वयावर नव्हे, तर सवयींवर अवलंबून आहे. लठ्ठपणा, तणाव आणि शारीरिक निष्क्रियता या तीन सवयी आताच बदलल्या नाहीत, तर पुढील दशकात तरुण पिढीला कर्करोगाचे गंभीर परिणाम भोगावे लागू शकतात. निरोगी जीवनशैली अंगीकारून या धोक्यापासून स्वतःचा बचाव करा.

कर्करोगाची तीन प्रमुख कारणे

१) लठ्ठपणा

अमेरिकन नॅशनल लायब्ररी ऑफ मेडिसिनच्या अहवालानुसार ४ ते ८ टक्के कर्करोगांच्या प्रकरणांत लठ्ठपणा हे मुख्य कारण आहे. जास्त चरबीमुळे हार्मोनल असंतुलन आणि सूज वाढते. ज्यामुळे स्तन, गर्भाशय, मोठे आतडे आणि मूत्रपिंडाच्या कर्करोगाचा धोका वाढतो.

२) मानसिक तणाव

पबमेड सेंट्रलच्या अभ्यासानुसार कामाचा तणाव आणि झोपेचा अभाव यामुळे कॉर्टिसॉलसारखे हार्मोन्स असंतुलित होतात. यामुळे पेशींचे नुकसान होते आणि कर्करोगाची जोखीम वाढते. आजची तरुणाई तणावाखाली जगते, जे कर्करोगाचे नवे ट्रिगर बनत आहे.

३) शारीरिक हालचालींचा अभाव

बसून राहण्याच्या जीवनशैलीमुळे रोगप्रतिकारक शक्ती कमकुवत होते. शरीरात विषारी घटक साचतात. नियमित व्यायाम किंवा चालणे यासारख्या हालचाली रोगप्रतिकारक शक्ती मजबूत ठेवतात. कर्करोगाचा धोका कमी करतात.

आयपीएस सिमाला प्रसाद : पहले प्रयास में यूपीएससी क्रैक कर बनीं अधिकारी, फिल्मों में अभिनय से जीता दिल

ग्लोबल महातेज वृत्तसेवा

यूपीएससी जैसी कठिन परीक्षा को पहले ही प्रयास में पास करना और फिर फिल्मों में अभिनय से पहचान बनाना, यह है मध्य प्रदेश की आयपीएस सिमाला प्रसाद की प्रेरक कहानी। एक ईमानदार पुलिस अधिकारी होने के साथ-साथ वे एक प्रतिभाशाली अभिनेत्री भी हैं, जो प्रशासन और कला के बीच संतुलन बनाए रखती हैं।

सक्सेस स्टोरी

प्रशासनिक सेवा से सिल्वर स्क्रीन तक

भोपाल में जन्मीं सिमाला वर्तमान में मध्य प्रदेश के बैतूल जिले में एस.पी. के पद पर तैनात हैं। उन्होंने २०१६ में फिल्म ‘अलिफ’ से बॉलीवुड में डेब्यू किया, जहां उनके अभिनय को खूब सराहना मिली। इसके बाद २०१९ की फिल्म ‘नक्काश’ में कुमुद मिश्रा और शारिब हाशमी जैसे कलाकारों के साथ उनकी सादगी और गंभीरता ने दर्शकों का ध्यान खींचा। जल्द ही वे ‘द नर्मदा स्टोरी’ में एक सशक्त जांच अधिकारी के किरदार में नजर आएंगी। यह सच्ची घटनाओं पर आधारित पुलिस ड्रामा थ्रिलर है, जिसका निर्देशन जैगम इमाम ने किया है और इसमें रघुबीर यादव, मुकेश तिवारी और अंजलि पाटिल जैसे कलाकार भी हैं।

शानदार शैक्षिक और पारिवारिक पृष्ठभूमि

सिमाला एक प्रतिष्ठित परिवार से हैं। उनके पिता डॉ. भागीरथ प्रसाद १९७५ बैच के आयएएस अधिकारी, पूर्व सांसद और दो विश्वविद्यालयों के कुलपति रह चुके हैं। उनकी मां मेहरुन्निसा परवेज एक प्रसिद्ध साहित्यकार और पद्म श्री से सम्मानित हैं। सिमाला ने पहले एमपीपीएससी पास कर डीएसपी के रूप में करियर शुरू किया। इसके बाद, बिना कोचिंग के यूपीएससी सीएसई २०१० में ऑल इंडिया ५१ वीं रैंक हासिल कर आयपीएस बनीं।

कला और सेवा का अनूठा संगम

सिमाला केवल वर्दी और कैमरे तक सीमित नहीं हैं। वे सांस्कृतिक कार्यक्रमों में नृत्य और अभिनय के जरिए अपनी रचनात्मकता दिखाती हैं। उनका मानना है कि जीवन के हर जुनून को जीना चाहिए। सिमाला की कहानी साबित करती है कि दृढ़ संकल्प और मेहनत से एक व्यक्ति कई क्षेत्रों में अपनी पहचान बना सकता है।

रात्री दही खाणे सुरक्षित आहे का? जाणून घ्या

ग्लोबल महातेज वृत्तसेवा

दही भारतीय आहाराचा महत्त्वाचा भाग आहे. त्याच्या थंडसर गुणधर्म, प्रवेग-प्रोबायोटिक्स आणि ऊर्जा देण्याच्या क्षमतेमुळे ते विविध आहारजोग्यात महत्त्वपूर्ण मानले जाते. रात्री दही खाणे नाही किंवा नाही यावरील प्रश्नांचे उत्तर खाली आहे.

रात्री चयापचय थोडे मंद असते, त्यामुळे दह्यातील प्रोबायोटिक्स पचनास मदत करून आम्लता, पोटफुगण्याची शक्यता कमी करतात.

तृप्ती टिकविते : दही प्रथिनयुक्त असल्यामुळे रात्रभर तृप्ती टिकवण्यास मदत करते, ज्यामुळे अतीशय उशिरा अन्न घेण्याची प्रवृत्ती कमी होते.

रोगप्रतिकारक शक्ती वाढवते : दह्यातील जीवंत संस्कृती आतड्यांची आरोग्य सुधारतात. ज्यामुळे रोगप्रतिकारक शक्तीचाही पाया मजबूत होतो.

त्वचा आणि हाडे सुधारणा : काही संशोधनातून दर्शविले आहे, की दह्यातील काही घटक त्वचेला पूरक होऊ शकतात. वाळणाऱ्या त्वचेतील निरोगी पुनरुत्पादनास मदत करतात. तसेच कॅल्शियम-फॉस्फरस प्रमाण योग्य असल्यामुळे रात्री हाडे आणि दात मजबूत होण्यास मदत असते.

पोट शांततेसाठी : दहीचे थंड गुणधर्म पोटातील आक्रमकतेत कमी करतात आणि काही लोकांना झोपेपूर्व पिसफूल अनुभव देतात.

रात्री दही खाणे कधी टाळावे?

काही लोकांना दह्यातील घटक जड जाऊ शकतात. जर तुम्हाला दह्या खाल्यानंतर पोटात अडचण, अतिशय गळ, किंवा पोटात वेदना असेल तर डॉक्टरांच्या सल्ल्यानुसार मार्गक्रमण करणे चांगले. जर तुम्हाला सुलभ डायजेस्टिबिलीटी हवाय असेल तर ताक किंवा कडधान्य/छास-रायता या पर्यायांचा विचार केला जाऊ शकतो.

सूर्यास्तानंतर दही खाणे सुरक्षित आहे का?

होय. सूर्यास्तानंतर दही खाणे सुरक्षित आहे. परंतु आहारातील एकूण पोटपोषण तुमच्या शरीराच्या गरजेच्या अनुरूप असले पाहिजे.

झोपण्यापूर्वी दही खावे की नाही?

बहुतेक लोकांसाठी घडण्याची गरज नाही. काही लोकांना रात्री शांत पचनासाठी थोडे आधीचा डिनर आणि दह्याशी जुळवून घेणे चांगले वाटते. जर तुम्हाला दह्यातील लैक्टिक ॲसिड किंवा प्रथिनं सहजपणे पचवता येत असल्यास, रात्री दही चांगले ठरते. मसाला-आहार : काळी मिरी, जिरे यांसारखे मसाले काही लोकांच्या पचण्यात आराम देतात. तुमच्या पचनानुसार ट्राय-एंड-एरर पद्धती अवलंबा.

तुम्ही कसा घेणार? मार्गदर्शक तत्त्वे दह्यातील प्रोबायोटिक्सचा लाभ घेण्यासाठी ताजी, अप्रकाशित किंवा कुरकुरीत दही निवडा.

हे वृत्तपत्र मुद्रक, प्रकाशक व मालक श्री. आनंद डिगंबर महाले यांनी महातेज पब्लिकेशनसाठी अविष्कार ग्राफिक्स, प्लॉट नं. 17, रामचंद्र नगर, भुसावळ रोड, जळगाव (महाराष्ट्र) 425002 येथे छापून गट नं. 160, प्लॉट नं. 51/52, सुप्रभा अपार्टमेंट, मराठा मंगल कार्यालयाजवळ, पटवारी कॉलनी, अमळनेर, जि. जळगाव (महाराष्ट्र) 425401 येथे प्रसिद्ध केले. संपादक :- आनंद डिगंबर महाले (रजि नं. MAHBIL/25/A0192), कार्यकारी संपादक श्री. भरत रघुनाथ पाटील (पी. आर. बी. कायद्यानुसार संपादकीय जबाबदारी यांची राहील.) या अंकात प्रसिद्ध झालेल्या बातम्या व लेख यातून व्यक्त झालेल्या मतांशी संपादक व कार्यकारी संपादक सहमत असतीलच असे नाही. महातेज पब्लिकेशन तथा ग्लोबल महातेज संबंधित कोणतेही वाद तथा खटले फक्त अमळनेर न्यायालयातच चालविले जातील. संपर्क : 7011004040, 7011004242, ई-मेल : globalmahatej@gmail.com

श्री अनिरुध्द उपासना फाऊंडेशनतर्फे श्रीक्षेत्र निम येथे श्रीदत्त जयंती उत्साहात

ग्लोबल महातेज वृत्तसेवा

अमळनेर- श्री अनिरुद्ध उपासना फाऊंडेशनतर्फे तालुक्यातील निम येथे दत्त जयंती उत्साहात साजरी करण्यात आली. गुरुवार, दि. ४ डिसेंबर रोजी त्रिवेणी संगमावर हा कार्यक्रम पार पडला. जळगाव, धुळे, नंदुरबार, शिरपूर, अमळनेर परिसरातील भाविक मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

सकाळी ८ वाजता श्री दत्त कैवल्य याग झाला. १० वाजता श्री दत्तात्रेय उदी कुंभाची पालखी मिरवणूक काढण्यात आली. "दिगंबरा दिगंबरा श्रीपाद वल्लभ दिगंबरा"च्या गजराने परिसर दुमदुमला होता. पालखी मुख्य मंडपात दाखल झाली. दुपारी १२ वाजता श्रीदत्त, श्री स्वामी समर्थ, श्री साईनाथ आणि सद्गुरु श्री अनिरुद्ध यांची आरती झाली. त्यानंतर प्रदक्षिणा आरती झाली. झेंडूच्या फुलांची आकर्षक सजावट, मंडपातील गुढ्या, तोरणे आणि केळीचे खांब यामुळे परिसराला मनमोहक रुप आले होते. या उत्सवासाठी राज्यातील विविध भागातून व ग्रामीण भागातूनही मोठ्या संख्येने भाविकांनी हजेरी लावली.

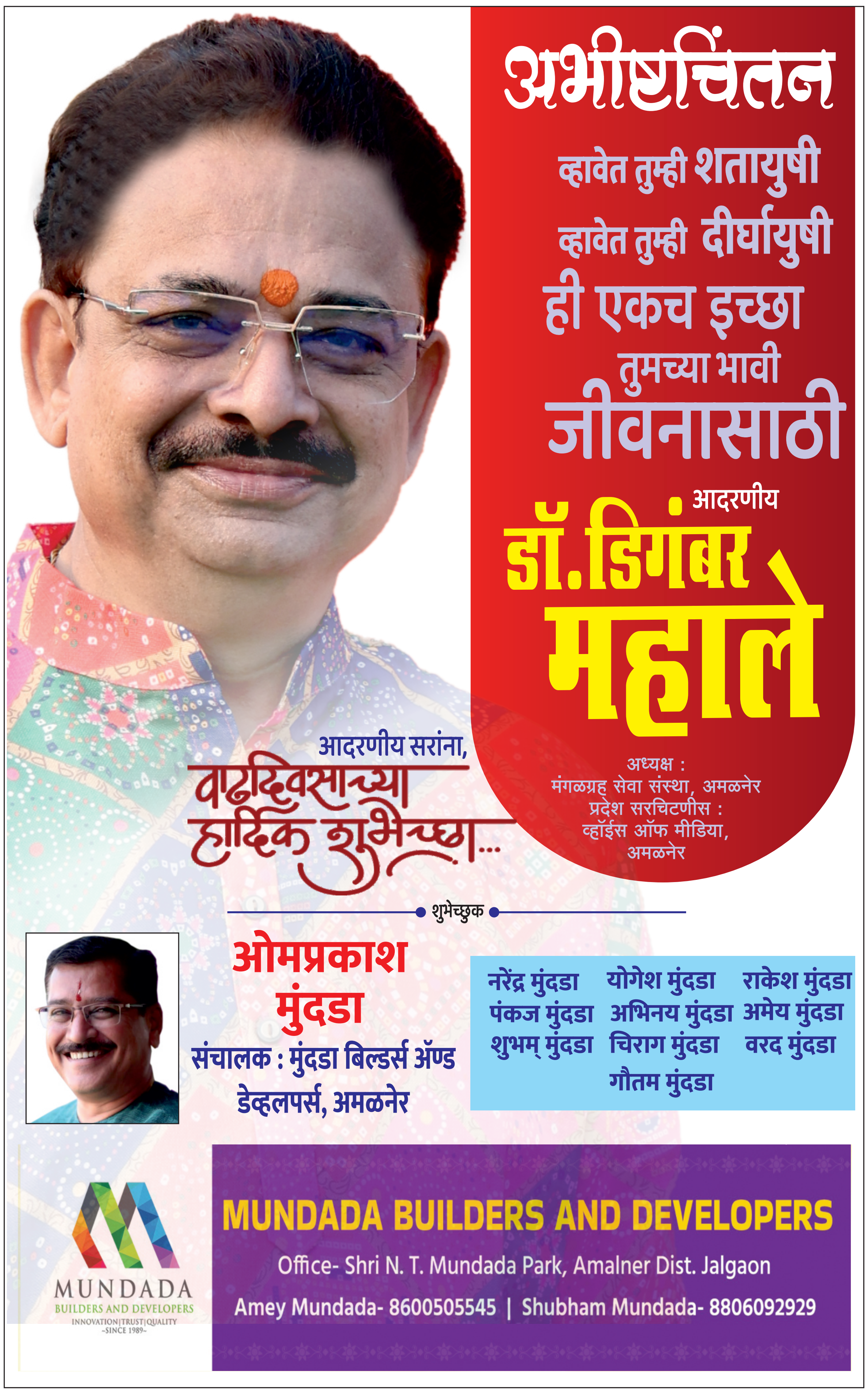

संततधार विधी म्हणजे काय?

ग्लोबल महातेज वृत्तसेवा

असा प्रश्न बऱ्याच जणांच्या मनात येतो; कारण फक्त नरसोबाच्या वाडीलाच हा विधी संपन्न होतो. श्रीक्षेत्र नृसिंहवाडी येथे हा संततधार विधी चैत्र शुद्ध पंचमी ते द्वादशी असे आठ दिवस असतो. या वेळेच्या यात्रेदरम्यान संततधार संपन्न होणार आहे. वैशाखवणव्याचा दाह दत्त महाराजांच्या सुकुमार पावलांना होऊ नये म्हणून त्यांच्या मनोहर पादुकांवर प्रथम दत्त देवस्थानातर्फे सलग आठवडाभर दिवसरात्र जलाभिषेक होत असतो. त्यावेळी नृसिंहवाडीचे पुजारी ३ पाळ्यांत आठ तास पवमानसूक्त, रुद्रावर्तने, पुरुषसूक्त, श्रीगुरुचरित्र पठण करीत असतात. एरवी शेजारतीनंतर देवांच्या कड्ड्यावर जायला परवानगी नसते. मात्र संततधार चालू असताना मध्यरात्रीही भक्त मागील बाजूस अभिषेक चालू असलेल्या पादुकांचे दर्शन घेऊ शकतात. त्यावेळी पुजारी भक्तांना पादुकांवरील पवित्र तीर्थ देतात. देवस्थानच्या संततधारेनंतर ज्या यजमानांना वैयक्तिक संततधार करायची असेल ते देवस्थानच्या परवानगीने करू शकतात. पूर्वी बरेच यजमान संततधार करीत होते. परंतु वेळेच्या अभावामुळे आणि महर्गतेमुळे आता एखाद-दोनच होतात.

देवाच्या कड्ड्यावर मागील बाजूच्या ओवरीत एका मोठ्या परातीत अभिषेकासाठीच्या दत्तपादुका ठेवल्या जातात. एका मोठ्या अडणीवर अभिषेकपात्र ठेवले जाते. अत्यंत कडक सोवळ्यात आठ दिवस संततधार चालू असते. दहा ब्राह्मण सोवळ्याने नदीचे पाणी आणून हंडे भरत असतात. दोन ब्राह्मण समोरासमोर बसून सतत वेदपठण करीत असतात. पादुकांवरील जलाभिषेकाचे तीर्थ फार पवित्र असते. खरोखरच अकाल मृत्यूहरण व सर्व व्याधींचा नाश करणारे असते, अशी भाविकांची श्रद्धा आहे. ओवरी नारळाच्या झावळ्यांनी आणि विविध फुलांनी सजविलेली असते. श्रीनरसिंहसरस्वती दत्त महाराजांची सुरेख प्रतिमा ठेवलेली असते. सातही दिवस श्रीगुरुचरित्र सप्ताह सुरू असतो. ब्राह्मणांना अल्पोपहार, भोजन सर्व दिले जाते. समाप्तीला १० ते १५ ब्राह्मण सामुदायिक पवमानसूक्त म्हणतात तेव्हा अंगावर रोमांच येतात. डोळे प्रेमाश्रूंनी भरून येतात. मग सेवेकरी ब्राह्मणांना वस्त्र, दक्षिणा देऊन सन्मान केला जातो व मिष्टान्नभोजन देऊन समारोप होतो.

श्री दत्तात्रय यांचे अवतार माणिकप्रभू महाराज

श्री दत्तावतारी माणिकप्रभू

जन्म :२२/१२/१८१७, मोगलाईत, निजाम राज्यात लाडवन्ती कल्याण गावी, अश्वलायनशाखीय देशस्थ ब्राह्मण,
आई/वडील : बायजाबाई/मनोहर नाईक
कार्यकाळ : १८१७ ते १८६५
संप्रदाय : सकलमत संप्रदाय
गुरू : दत्तावतार
समाधी : मार्गशीर्ष शुद्ध ११, शके १८६५, २९ नोव्हेंबर १८६५, गीता जयंतीच्या दिवशी माणिकनगर येथे.

जन्म व बालपण

माणिक प्रभू हे कल्याणीच्या मनोहर नाईकांचे पुत्र. आश्वलायनशाखीय देशस्थ ऋग्वेदी ब्राह्मण. त्यांचा जन्म मार्गशीर्ष शु. १४, श. १७३९ या दिवशी झाला. त्यांची माता-पिता दोघेही परमार्थप्रवण आणि सत्त्वसंपन्न असल्यामुळे 'शुद्ध बीजापोटी' या रसाळ फळाचा उद्‌भव झाला. माणिक प्रभू हे दत्तात्रयांचे चौथे अवतार समजले जातात.

माणिकप्रभूंचा हा दत्तावतार हिंदू व मुस्लीम धर्मात सारखाच लोकप्रिय आहे. दोन्ही धर्मांच्या लोकांत त्यांचे अनेक भक्त आहेत. हा अवतार मोगलाईत निजाम (हैदराबाद) राज्यात, कल्याण गावी मनोहर नाईक व बायजाबाई या दत्तभक्त दाम्पत्याच्या पोटी झाला. श्रीदत्त भगवानांच्या आशीर्वादाने त्यांना तीन मुलगे झाले.

१) हणमंत (दादासाहेब
२) माणिकप्रभू
३) नरसिह (तात्यासाहेब)

मनोहर नाईकांना दृष्टांत झाल्याप्रमाणे श्रीदत्तप्रभूंनी माणिकप्रभूंच्या रूपाने या दाम्पत्याच्या पोटी सन १८१७ मध्ये अवतार घेतला. बारशाच्या दिवशी त्या बालकाचे नाव 'माणिकप्रभू' ठेवण्यात आले. त्याचे अनुपम तेज पाहून आजूबाजूचे लोक त्याच्या दर्शनाला येत असत.

कल्याण गावातील अधिकारी नबाब साहेबांची मनोहरपंतांच्या कुटुंबावर पूर्ण कृपादृष्टी होती. त्यामुळे माणिकप्रभूंची व्यवस्था लहानपणापासून एखाद्या राजयोग्याप्रमाणे होती. त्यांच्या अंगावर हजारो रुपयांचे हिरे माणकांचे दागिने असत. त्यांच्या रक्षणासाठी पाच-सहा अरब रोहिले शिपाई नबाबांनी ठेवले होते. पाचव्या वर्षानंतर श्रीप्रभूंची खेळकर वृत्ती वाढत गेली. कल्याण गावात माणिकप्रभू नावाचा दत्ताचा अवतार झाला आहे, अशी बातमी गावभर पसरली. दर गुरुवारी लोक दर्शनाला येऊ लागले. सातव्या वर्षी श्रीप्रभूंची मुंज मोठ्या थाटाने झाली. सर्व ब्रह्मकर्म श्रीप्रभूंना मुखोद्‌गत होते. हा चमत्कार पाहून शास्त्री, पंडितही थक्क होत असत. प्रभू कधी शाळेत गेले नाहीत; परंतु लहानपणापासूनच त्यांना तेलगू, कानडी, फारशी, उर्दू, संस्कृत आणि मराठी इतक्या भाषा लिहिता, वाचता व बोलता येत असत. चार वेद, सहा शास्त्र व उपनिषदे यातही ते पारंगत होते.

हे साक्षात ईश्वरी अवतार आहेत, अशी त्यांच्याविषयीची श्रद्धा त्यांच्या लहानपणापासूनच पसरत चालली होती. त्यांचे दर्शन, स्पर्शन आणि भाषण अमोघ असल्याचा प्रत्यय अनेकांना येत असे. त्यांना कानडी, फारशी, उर्दू, संस्कृत व मराठी या भाषा उत्तम तऱ्हेने अवगत होत्या. शास्त्रचर्चेत पंडितही त्यांच्यापुढे फिके पडत. 'जणू वयसेचिया गावां न जातां' बालपणीच सर्वज्ञते त्यांना वरले होते. अभिजात सिद्धींचा प्रत्यय अगदी लहानपणापासूनच येऊ लागल्यामुळे त्यांच्या साधुत्वाचा डंका लवकरच सर्वत्र झडू लागला. भालकी गावाजवळील एका जंगलातील गुहेत ते एक वर्षभर समाधी लावून बसले होते. हुमणाबादेजवळील अरण्यात त्यांनी एका बेलाच्या झाडाखाली निवास केला. तेथेच त्यांच्या नावाने 'माणिकनगर' वसले.

श्री माणिकप्रभू मंदिर माणिकनगर

सर्व दत्तावतारांत व दत्तोपासकांत माणिक प्रभू हे फार ऐश्वर्यसंपन्न असे राजयोगी होते. लहानपणापासूनच त्यांच्या अंगावर सोने, मोती, हिरे, माणके यांचे बहुमोल अलंकार असत. माणिकप्रभूंची गादी म्हणजे गायनकलेचे एक श्रेष्ठ पीठ होते. प्रभूंच्या दरबारात संगीताच्या मजलशी नेहमी रंगत असत. स्वतः माणिकप्रभूंनी अनेक रागबद्ध रसाळ पदांची रचना केली आहे.

माणिकप्रभूंचे कार्य

माणिकप्रभूंच्या दत्तोपासनेच्या परंपरेला 'सकलमत संप्रदाय' असे नाव होते. नावावरूनच हे स्पष्ट आहे, की या संप्रदायात समन्वयाचा मोठा प्रयत्न झालेला आहे. या संप्रदायाचा असा सिद्धांत आहे की, जगातील सर्व धर्म व संप्रदाय हे त्यांच्या त्यांच्या अनुयायांना परमेश्वराची प्राप्ती करून देणारे आहेत. तेव्हा प्रत्येकाने अन्य संप्रदायांना विरोधी वा त्याज्य न मानता समन्वयाच्या उदार दृष्टीने त्यांतील सत्त्वांश ग्रहण करावा. या संप्रदायाचे उपास्य श्रीचैतन्यदेव (आत्मदेव-या विश्वात भरून उरलेले चैतन्यतत्त्व) हे आहे. या संप्रदायांत श्रीदत्तात्रेयाचे स्वरूप मधुमती नामक शक्तिसहित आराधिले जाते. ''हा संप्रदाय अद्वैती व सर्वव्यापी असल्यामुळे अमक्याच एका देवतेचा मंत्र घेतला पाहिजे, असा आग्रह मुळीच नाही. कारण आपले सद्‌गुरू नाना वेशांनी या जगात नटलेले आहेत, सर्व स्वरूपे त्यांचीच आहेत; म्हणून बाह्यतः भेद दिसला, तथापि वस्तुतः सर्व देवता एकरूपच आहेत, असा निश्चय ठेवून मंत्र घेतल्यास बाधक होणार नाही.''

श्री माणिकप्रभू मंदिर माणिकनगर

श्री माणिकप्रभू मंदिर माणिकनगर

श्रीप्रभूंचे आंधळ्या-पांगळ्यांवर, गरिबांवर जास्त प्रेम असे. हिंदू-मुस्लीम दोन्ही भक्तांवर ते सारखेच प्रेम करीत. एके दिवशी कोणालाही न सांगता प्रभू घराबाहेर पडले. हुमणाबादपासून २० कोस दूर असलेल्या 'मंठाळ' गावात ते पोहोचले. हे कळताच श्रीप्रभूंचे वडील व आई तात्यासाहेबांना बरोबर घेऊन श्रीप्रभूंना भेटले. श्रीप्रभू आई-वडिलांना म्हणाले, की श्री दत्तात्रयांच्या साक्षात्काराप्रमाणे आम्ही तुमच्या पोटी जन्म घेतला. तुमचे मनोरथ पूर्ण केले. व्रतबंध होईपर्यंत तुमच्याजवळ राहिलो. आता आम्हास सर्वत्र संचार करून भक्त जनांचा उद्धार करून अवतारिक कृत्ये केली पाहिजेत. तरी आमच्याविषयी दुःख न करता घरी जाऊन दत्तसेवा करून कालक्रमणा करावी. मंठाळच्या अरण्यात अंबील कुंडाजवळील एका गुहेत ते गुप्तरीतीने राहिले. ही गुहा अद्याप तेथे असून तिला माणिकप्रभूंची गुहा असे म्हणतात. नंतर श्रीप्रभू घरी आले. लोकांना ही बातमी कळताच लोक दर्शनाला येऊ लागले. श्रीप्रभूंपुढे रुपयांचा ढीग पडू लागला. श्रीप्रभू ते सर्व पैसे गोरगरिबांना वाटून टाकत. पुढे पाच वर्षांनी श्रीप्रभूंच्या वडिलांचे मनोहरपंतांचे निधन झाले. श्रीप्रभूंनी दादासाहेबांकडून उत्तरक्रिया करविली. नंतर मैलार गावी जाऊन त्यांच्या कुलदेवताची खंडोबाची महापूजा केली, त्याचे दर्शन घेतले व हजारो रुपयांचे वस्त्रालंकार देवास अर्पण केले. मैलारहून पुन: आपल्या गावी कल्याणला आले. त्यावेळी धाकटे बंधू तात्यासाहेब यांचे लग्न लावून दिले.

या उदार समन्वयदृष्टीने माणिकप्रभूंच्या अनुयायी वर्गात हिंदूंबरोबर मुस्लीमांचाही मोठा भरणा होता. हिंदूंतील लिंगायत पंथही त्यांना मानीत असे. ''अतिथी-पांथस्थ, तडी-तापडी, पंगू- रोगी या सर्वांना प्रभूंचे संस्थान हे एक विश्रामस्थान झाले होते. गरिबांचे दारिद्र्य जावे, निपुत्रिकांस संततिलाभ व्हावा, रोग्यांना आरोग्य प्राप्त व्हावे, संसारकलांत जीव समाधान पावावे,'' असे त्यांच्या परिसरांतील वातावरण होते. जंगमांचा संक्रांती महोत्सव, मुस्लिमांचा मोहरम आणि ब्राह्मणांची दत्त जयंती या उत्सवांसाठी त्यावेळी माणिकनगरांत प्रतिवर्षी तीस लाखांवर रकम खर्च होई. असे योगेश्वर कृष्णासारखे दिव्य जीवन व्यतीत करून माणिकप्रभूंनी मार्गशीर्ष शु. ११, श. १७८७ या दिवशी जीवंत समाधी घेतली. त्यांच्या अवतारकार्यामुळे दत्त संप्रदायाच्या प्रसाराला आणि प्रगतीला फार मोठी गती मिळाली. समन्वयाच्या वृत्तींतून निर्माण झालेली दत्तदेवता जणू समन्वयाचे प्रात्यक्षिक आचरण्यासाठी या भूतलावर माणिक प्रभूंच्या रूपाने अवतरली आणि तिने योग व भोग यांचा सुमेळ साधून दाखविला.

श्रीप्रभूंनी पुष्कळ प्रवास केला व चमत्कार केले. मुधोळ गावच्या पहाडातील गुहेत ते समाधी लावून बसत असत. मुधोळ संस्थानात फिरत असता एकदा एका वडाच्या सर्पदंशाने मृत्यू झाला. श्रीप्रभूंनी आपल्या कृपाशीर्वादाने त्याचे प्राण वाचवले. एक ब्राह्मण कुटुंब श्रीप्रभूंच्या दर्शनासाठी येत होते. वाटेत चोरांनी त्यांना लुटले. ते श्रीप्रभूंची प्रार्थना करू लागले. चोरांनी ब्राह्मणाला मारण्यासाठी शस्त्र उगारले. पण त्यांचे हात वरचे वर थिजले. चोरांनी श्रीप्रभूंची प्रार्थना केली. ते श्रीप्रभूंना शरण आले. नंतर त्यांचे हात मोकळे झाले. श्रीप्रभूंनी त्या ब्राह्मण कुटुंबाचे कोटकल्याण केले.श्रीप्रभू तेथे एका शिवालयात राहू लागले. सरकारी अधिकाऱ्यांनी तेथे येऊन शिवालय व आजूबाजूची जागा स्वच्छ केली. श्रीप्रभूंच्या राहण्याची व्यवस्था केली. पाच दिवस मोठा समारंभ झाला. सरकारने कोठी लावून दिली. आलेल्या भक्तांची व्यवस्था केली. अशा रीतीने 'माणिकनगर' ची रचना झाली. कल्याणहून मातोश्री व तात्यासाहेब तेथे राहण्यासाठी आले, पण प्रभूंनी त्यांना परवानगी दिली नाही. आठवड्यातून फक्त एक दिवस शनिवारी किंवा गुरुवारी येण्याची आज्ञा दिली. इतर आंधळे, पांगळे, यात्रेकरू, सेवेकरिता राहिलेले रुग्ण यांची व्यवस्था भांडाराखान्यातून केली. भक्तांनी श्रीप्रभूंची गादी स्थापन केली. भक्तांच्या आग्रहाखातर श्रीप्रभू त्या गादीवर बसू लागले. जवळच दत्तगादीही स्थापन केली होती. तेथेही नेहमी भजन, कीर्तन, प्रवचन होत असे.

माणिकप्रभूंच्या संप्रदायात 'श्रीभक्तकार्यकल्पद्रुम-गुरुसार्वभौम-श्रीमदराजाधिराज-योगीमहाराज - त्रिभुवनानंद - अद्वैत - अभेद - निरंजन - निर्गुण - निरालंब - परिपूर्ण - सदोदित - सकलमतस्थापित - श्रीसद्‌गुरूमाणिकप्रभुमहाराज की जय ! असा जयघोष रूढ आहे. त्यांची गादी त्यांच्या भावाच्या वंशाकडे आजही चालू आहे. त्यांच्या गादीच्या परंपरेत श्री मनोहर माणिकप्रभू आणि श्री मार्तंड माणिकप्रभू हे दोन पुरुष विशेष प्रसिद्धी पावले. त्या दोघांचीही अनेक मधुर पदे आहेत. माणिकप्रभूंच्या पद-संभारात कृष्णपर पदांचा विशेष भरणा आहे. त्यांची पदे मराठी, हिंदी आणि कानडी अशी तिन्ही भाषांतील आहेत. त्यांच्या गीतांत मीरेच्या पदांसारखी मधुरी आहे. लोक त्यांना दत्तावतार समजतात, तरी ते मात्र म्हणतात :

श्री दत्तावतारी माणिकप्रभू

श्रीगुरू माझा दत्त दयाघन रे । अंतरचालक त्रिभुवनपालक ।
सकळांसी जीवन रे । अखंडअगोचर व्याप्त चराचर ।
शाश्वत चिद्घन रे ॥ माणिकदासासि मिळविले स्वरूपासी ।
देऊनी उन्मन रे ॥

या उन्मावस्थेत माणिक प्रभू म्हणतात :

आम्ही येथींचे तेथींचे । वेद जाणती नेतीचे ।
आम्हां नाही येणे जाणें । आम्ही पूर्णातीत पूर्ण ।
आम्हां गांव ठाव नाहीं । ठावातींत सर्वाठायीं ॥
आमचें नाम माणिक नोहे । आम्ही आम्हातीत होय ॥

श्रीप्रभूंच्या मनात कोणताही राजकीय हेतू नव्हता. त्यांच्या मनात केवळ परोपकार व दानधर्म करण्याचाच हेतू होता. वडील बंधू दादासाहेब व मातोश्री बयाबाई यांना निर्वाणाच्या वेळी ब्रह्मज्ञान दिले व त्यांना मुक्ती दिली. पुढे तात्यासाहेबांनी स्वतः गुरुचरित्राचे पारायण करून पुष्कळ दानधर्म केला. भजनपूजनादी सत्कर्मे करून सर्वांचा निरोप घेऊन प्रभूंच्या चरणावर मस्तक ठेवले आणि मग योगासन घालून समाधी घेतली. श्रीप्रभूंनी त्यांचे चिरंजीव आप्पासाहेबांकडून सर्व उत्तरविधी शास्त्रोक्त करविला व हजारो रुपये दानधर्म केला.

श्री समर्थ अक्कलकोट स्वामी एकदा प्रभूंच्या भेटीला आले. प्रभूंची व त्यांची एकांतात भेट झाली, चर्चा झाली. नंतर एकदा शृंगेरीचे जगद्गुरु श्रीशंकराचार्य श्रीप्रभूंच्या भेटीस आले होते. जगद्गुरूंना सिंहासनावर बसवून त्यांची तात्यासाहेबांकडून यथासांग पाद्यपूजा करवली. त्यांना वस्त्रे, भूषणे, हत्ती, घोडे, पालख्या सर्व अर्पण केले. भोजनसमारंभही मोठ्या थाटाने झाला, त्यांना निरोप देताना श्रीप्रभू त्यांना पोहोचवण्यासाठी दोन कोसपर्यंत गेले होते.

श्री माणिकप्रभू समाधी मंदिर

यानंतर श्रीप्रभूंनी समाधी घेण्याचा निश्चय केला. समाधीचा दिवस मार्गशीर्ष शुद्ध एकादशी हा निश्चित केला. श्रीप्रभूंनी आपल्या तीन चार विश्वासू भक्तांना सांगितले की, समाधी घेतल्यानंतर चार दिवसांनी ही गोष्ट जाहीर करावी. कारण मुसलमान भक्त भावना विवश होऊन समाधीच्या कामात विघ्न आणतील. श्रीप्रभूंनी अप्पासाहेबांकडून आपली पूजा करवून घेतली. गळ्यात हार घातला. श्रीप्रभूंनी तोच हार अप्पासाहेबांच्या गळ्यात घातला त्यांना आशीर्वाद दिला. मार्गशीर्ष शुद्ध एकादशी सन 1865 सद्गुरु श्रीमाणिकप्रभू समाधिस्थ झाले.

'अवधूत चिंतन श्री गुरुदेव दत्त' अशी सर्वांनी गर्जना केली व समाधी विवराला चिरा लावून समाधी विवर बंद केले. श्रीप्रभूंच्या विरहाने भक्तांच्या नेत्रातून अश्रू वाहत होते. नंतर चार दिवसांनी श्रीप्रभूंच्या समाधीची गोष्ट प्रकट करण्यात आली व भक्तांना दर्शनासाठी सोडण्यात आले. पुढे सोळाव्या दिवशी अप्पासाहेबांना त्यांच्या गादीवर बसवले.

सकलमताचार्य, अर्थात श्री माणीक प्रभू

ईश्वरी तत्त्वासमोर पंथ-संप्रदाय, जातपात, भेदाभेद, मंगल-अमंगळ, श्रेष्ठ-कनिष्ठ अशा सर्व गोष्टी गौण आहेत हे सिद्ध करीत प्रभूंनी प्रमुख व प्रचलित धर्मातील जे जे उत्तम व उदात्त आहे त्यांचा स्वीकार करून त्यायोगे सकलमत संप्रदायाची स्थापना केली. 'सकल' म्हणजेच सर्वांच्या मतांना सामावून घेणारा संप्रदाय. कर्म, भक्ती, योग व ज्ञान या चारही मार्गांचा समुच्चय जिथे होतो असा हा संप्रदाय.

माणिकप्रभूंचे 'ऐश्वर्य' हा त्या काळी सर्वसामान्यांनाच नव्हे, तर राज्यकर्त्यांनादेखील अचंबित करणारा विषय होता. प्रभूंच्या समग्र अवतारकार्यामध्ये सतत आणि सर्वत्र संपत्तीचा 'ओघ' अविरत वाहत असल्याची वर्णने वाचावयास मिळतात. सन 1857 च्या बंडातील अग्रणी नानासाहेब पेशवे यांना देखील माणिकप्रभूंनी त्यांच्या एका भक्ताकरवी आर्थिक मदत केल्याची घटना विदित आहे.

प्रभूंचे आगमन जिथे होत असे अथवा जिथे त्यांचे दीर्घकाळ वास्तव्य होत असे तेथील वातावरण 'नित्यश्री नित्य मंगल'असे. प्रभूंचे आगमन झाले म्हणजे भक्तांची गर्दी उसळत असे. बाप्पाचार्य लिखित 'माणिकप्रभाकर' तसेच रामचंद्रबुवा सोलापूरकर-जीवनदास-गणेश टोळे यांनी लिहिलेल्या तत्कालीन 'श्रीप्रभूचरित्रां'मध्ये वरील वर्णने तपशीलवार आली आहेत. राजेमहाराजांपासून अमीर-उमराव-अंमलदारांपर्यंत बडय़ा हस्ती प्रभूंसमोर नतमस्तक होत असत. प्रभुदर्शनासाठी तिष्ठत राहणाऱ्यांमध्ये अनेक बडे सरदार आणि धनवंतांचा समावेश असे. या धनिकांकडून प्रभूंसमोर दानस्वरूपात जी संपत्ती येत असे त्या सर्व संपत्तीचा विनियोग प्रभुदरबारात गोरगरीब आणि अडलेल्या-नाडलेल्या लोकांसाठी केला जात असे. दीनदुबळ्यांस आधार, निर्धनास धन, भुकेलेल्यास अन्न आणि ज्ञानार्थीयांस ज्ञान या रीतीने ज्याला जे हवे ते देण्याची ताकद प्रभूंच्या विशाल अंतःकरणात होती. असे असले तरीही ऐश्वर्य त्यायलेला हा सत्पुरुष स्वतः मागून आणलेल्या 'भिक्षेच्या झोळीत' जे काही मिळेल त्यावर गुजराण करीत असे. लसणाची चटणी आणि भाकर हा त्यांच्या तृप्ततेचा परमावधी होता. कुबेरासही हेवा वाटावा अशी श्रीमंती वागविणारा हा उपभोगशून्य स्वामी अंतर्यामी अतिशय विरक्त आणि अनासक्त होता. माणिकप्रभूंचे राजयोगी रूप केवळ बाह्यकलेपुरते सीमित होते. साक्षात निर्विकल्प, निर्विकार, निर्लोभी या शब्दांना अर्थ प्राप्त व्हावा इतकी विरक्तता प्रभूंमध्ये नित्य वास्तव्यास आली होती.

प्रभूंचे अवतारकार्य परमोच्च स्थानी बहरले असताना महाराष्ट्रामध्ये श्रीस्वामी समर्थ (अक्कलकोट) श्रीदेवमामलेदार (सटाणा), श्रीअण्णाबुवा (मिरज), श्रीकृष्णसरस्वती (कोल्हापूर), श्रीधोंडीबुवा (पळूस) आपापल्या प्रांतात स्थिरस्थावर होते आणि श्रीगजानन महाराज (शेगाव), श्रीपंत महाराज (बाळेकुंद्री), श्रीटेंबेस्वामी, श्रीब्रीडकर महाराज आदी सत्पुरुषांचे अवतारकार्य घडू पाहत होते. शिर्डीकर बाबासाई आणि 'ब्रह्मचैतन्य' गोंदवलेकर या दोघांनाही त्यांच्या कुमारवयात श्रीमाणिकप्रभूंचा प्रत्यक्ष सहवास लाभला होता. प्रभूंनी समाधीत प्रवेश केल्यानंतर अनेक सत्पुरुष अवतरले अन् स्थिरावले असले तरीही अवधूत संप्रदायाचे 'राजस' स्वरूप आणि 'ऐश्वर्य' प्रभूंनी ज्या दिमाखाने पुढे आणले तसे श्री नारायण महाराज (बेट-केडगाव) यांचा अपवाद वगळता अन्य कुणाकडूनही झाले नाही.

संतसत्पुरुषांच्या ठायी असलेले दैवी सामर्थ्य, त्यांचे विचार-शिकवण, तसेच त्यांचे लीला-चमत्कार बहुतकरून सारखेच असतात. मात्र त्यांनी स्वीकारलेल्या अध्यात्ममार्गातून त्यांच्यातील वेगळेपण जाणवते. सत्पुरुषाठायी सदैव जागृत असणारं अलौकिक तत्त्व आणि मानवी देह धारण केल्यामुळे येणाऱ्या मर्यादा माणिकप्रभूंमध्येही दिसणे स्वाभाविक होते. तरीही त्यांचे अवतारकार्य संतमांदियाळीमध्ये उठून दिसते ते 'सकलमतसंप्रदाय' स्थापनेतून.

'सकल' म्हणजेच सर्वांच्या मतांना सामावून घेणारा संप्रदाय. कर्म, भक्ती, योग व ज्ञान या चारही मार्गांचा समुच्चय जिथे होतो असा हा संप्रदाय. 'श्रुतीधर्म रक्षुनी सकल मतांते वंदा। सर्वांतरि आत्मा नको कुणाची निंदा।' असा उद्घोष करणारा आशयाचा प्रकट करणारा संप्रदाय प्रभूंनी निर्माण केला. ईश्वरी तत्त्वासमोर पंथ-संप्रदाय, जातपात, भेदाभेद, मंगल-अमंगळ, श्रेष्ठ-कनिष्ठ अशा सर्व गोष्टी गौण आहेत हे सिद्ध करीत प्रभूंनी प्रमुख व प्रचलित धर्मातील जे जे उत्तम व उदात्त आहे त्यांचा स्वीकार करून त्यायोगे सकलमत संप्रदायाची स्थापना केली.

श्रीदत्तात्रेय हे श्रीमाणिकप्रभूंचे आराध्य दैवत. श्रीदत्ताने बऱ्यावाईटाची सांगड घालून अनेकविध गुरू केले, त्याच धर्तीवर श्रीमाणिकप्रभूंनी सकलमत संप्रदायाची स्थापना केली. मधमाशी ज्या सापेक्षतेने अनेकविध फुलांतील मध गोळा करते त्याच पद्धतीने सर्व संप्रदायांतील उत्तमोत्तम गोष्टींचा स्वीकार करून सकलमत संप्रदायाची ध्येयधोरणे निश्चित करण्यात आली. श्रीदत्त आणि मधुमती शक्ती यांना प्रमाण मानून सकलमत संप्रदायाची गादी स्थापन करताना प्रभूंनी त्यावर विशिष्ट देवतेची स्थापना न करता चैतन्यदेवाची स्थापना केली. हा चैतन्यदेव म्हणजे प्रत्यक्ष सगुण स्वरूपातील दैवत नसून तुमच्या-आमच्या आणि प्रत्येकाच्याच मनातील आराध्य देवतेचे चैतन्य आहे. प्रभूंच्या समाधीच्या मागील बाजूस चैतन्यदेवाची गादी स्थापन करण्यात आली आहे. प्रभू समाधीचे दर्शन घेताना आपणास आपल्या आराध्य दैवतास त्या गादीवर स्थानापन्न करू देण्याइतका 'उदार'मतवाद हे सकलमत संप्रदायाचे वैशिष्ट्य आहे.

प्रभूंच्या या सर्वसमावेशक संप्रदायाची धुरा पुढे त्यांचे पुतणे श्रीमनोहरप्रभू व श्रीमार्तंड या सत्पुरुषांनी चालविली. त्यांच्या पश्चात या संप्रदायाला श्रीशंकरप्रभू व श्रीसिद्धराज प्रभू यांनी जोपासले आणि वृद्धिंगत केले. सध्या 'सकलमताचार्य' म्हणून श्रीज्ञानराज यांच्या खांद्यावर सकलमत संप्रदायाची धुरा आहे. श्रीमार्तंड माणिकप्रभूलिखित 'ज्ञानमार्तंड' हा संप्रदायाचा प्रमाण ग्रंथ आहे.

येणाऱ्या प्रत्येक भक्ताला 'माऊली' रूपाने स्वीकारून, समानतेचा पुरस्कार करून, जगताला स्वतःचा संसार मानून, वयाच्या अठ्ठेचाळिसाव्या वर्षी संजीवन समाधीमध्ये प्रवेश करणाऱ्या या अलौकिक सत्पुरुषाचा विरह सहन न झाल्यामुळे शेकडो भक्तांनी स्वतःच्या छातीत सुरे खुपसून घेतले. दुःखातिरेकाचा आवेग सहन न झाल्यामुळे शेकडोंनी आत्मघात केला. कित्येकांनी आपली डोकी रक्तबंबाळ होईतोवर भिंतीवर आपटून घेतली. एका भक्ताच्या कनवाळू सत्पुरुषाबद्दल किती लिहावं हा प्रश्न आहे. भक्तांच्या प्रपंचासाठी परमार्थाचे शिंपण घालणारा श्रीमाणिकप्रभू नावाचा 'अवलिया' प्रातःस्मरणीय आणि वंदनीय होता, आहे आणि यापुढेही नित्य राहील.